

Lauri Hussar
Riigikogu

Teie 03.09.2026 nr 2-3/15-600

Meie (kuupäev digiallkirjas) nr 5.4-4/2226 -1

**Kirjalik küsimus PRIA poolt maa kasutusõigust
tõendavate dokumentide ja pangakonto
väljavõtete nõudmise kohta (KK 600)**

Austatud härra Hussar

Esitame vastuse Riigikogu aseesimehe Arvo Alleri ja Riigikogu liikme Rain Epleri kirjalikule küsimusele PRIA poolt maa kasutusõigust tõendavate dokumentide ja pangakonto väljavõtete nõudmise kohta (KK 600). Enne küsimustele vastamist soovime põhjalikumalt selgitada maa kasutusõiguse kontrollimisega seotud õiguslikke aluseid ning põhjuseid, miks PRIA selliseid kontrolle läbi viib.

Nii Euroopa Liidu kui ka Eesti õigusruumis on maa kasutamise õiguse puhul tegemist ühe toetuse saamise põhitingimusega, ehk tegemist on nõudega toetusõigusliku põllumajandusmaa kohta. Kõikide pindalapõhiste toetuste puhul kehtib nõue, et toetuse saamiseks peab maakasutus põhinema õiguslikul alusel. Näiteks sätestab Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 artikli 4 lõige 4, et otsetoetuste puhul loetakse toetusõiguslikuks hektariks maa-ala, mis on põllumajandustootja kasutuses. Riigisisiseses õiguses on sama nõue sätestatud maaeluministri 21. detsembri 2022. aasta määruse nr 71 „Otsetoetuste saamise üldised nõuded, põhisissetuleku toetus, ümberjaotav toetus ja noore põllumajandustootja toetus“ §-s 4 lõikes 1, mille kohaselt antakse toetust põllumajandusmaa kohta, mida taotlejal on õigus kasutada taotluse esitamise aasta 15. juuni seisuga. Seega ei piisa toetuse määramisel üksnes asjaolust, et maa on tegelikult haritud või põllumajanduslikus kasutuses, vaid samuti peab olema tagatud, et maa kasutamine toimub õiguspärasel alusel.

Maa kasutusõiguse sisustamisel on olulist rolli mänginud Euroopa Kohtu praktika¹, eelkõige kohtuasi C-216/19 WQ vs. Land Berlin (17.12.2020), kus Euroopa Kohus pidi selgitama, kellel on õigus saada pindalapõhiseid toetusi olukorras, kui selleks puudub õiguslik alus. Kohtuasjas C-216/19 WQ vs. Land Berlin leidis Euroopa Kohus, et põllumajandustoetuste saamiseks peab põllumajandustootjal olema maa tegelik ja õiguspärane kasutus. Maa õigusliku aluseta kasutamine

¹ Ka riigisisiseses kohtupraktikas on korduvalt kinnitust leidnud seisukoht, et maa kohta toetuse saamiseks peab olema selle maa kasutamiseks õiguslik alus ning toetatavaid tegevusi tuleb maal ka ellu viia (vt nt Tartu Ringkonnakohtu 1. novembri 2018. a otsus asjas nr 3-17-1656, p 16; Tartu Ringkonnakohtu 15. aprilli 2020. a kohtuotsus haldusasjas nr 3-19-616; Tartu Ringkonnakohtu 19. novembri 2020. a kohtuotsus haldusasjas nr 3-19-383; Tartu Ringkonnakohtu 12. jaanuari 2022. a kohtuotsus haldusasjas nr 3-20-894).

ei anna õigust pindalatoetustele.

Pärast nimetatud kohtuotsust avaldas Euroopa Komisjoni põllumajanduse ja maaelu arengu peadirektoraat (DG AGRI) 26. juulil 2021 juhise Ares(2021)4784364, milles täpsustati maa kasutusõiguse kontrollimise põhimõtteid. Komisjoni seisukoha kohaselt peab liikmesriigil olema toimiv kontrollisüsteem, mis võimaldab avastada ja ennetada olukordi, kus toetust taotletakse maa kohta, mille kasutamiseks puudub õiguslik alus. Antud juhust on uuendatud käesoleval aastal.

Muuhulgas on ka Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika Eesti strateegiakavas aastateks 2023–2027 punktis 4.1.3.2 „Kriteeriumid selle tagamiseks, et maa on põllumajandustootja kasutuses“ sisustatud ja kirjeldatud tegevused, mida Eesti strateegiakava elluviimisel maa kasutusõiguse kontrollimisel rakendab:

„Otsetoetust võib taotleda põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registrisse või Eesti Looduse infosüsteemi kantud vähemalt 1,00 ha toetusõigusliku põllumajandusmaa kohta, millel tegeletakse määruse (EL) nr 2021/2115 artikli 4 lõikes 2 nimetatud põllumajandusliku tegevusega ning mida taotlejal on õigus kasutada (maa peab olema taotleja omandis või peab omama kehtivat rendilepingut) taotluse esitamise aasta 15. juuni seisuga.

Taotleja peab taotlusele märkima ning ära näitama iga põllu kohta kehtiva õigusliku aluse, milleks võib olla näiteks kirjalik või suuline rendileping või muu kasutusõigus või on maa taotleja eraomandis.

Selleks, et välja selgitada, kas maa on põllumajandustootja kasutuses ning tagada nimetatud kriteeriumi täitmine, selgitatakse välja eelkõige maakasutuse õigusliku kontrolli, täpsemalt administratiivses kontrollis topelttaotlemise käigus. Lisaks teostatakse kontrolli taotlejate vihjete alusel ning vajadusel kohapealses kontrollis/.../“.

Eeltoodust tulenevalt oleme maa kasutusõigusega seotud nõude sisustamisel lähtunud Euroopa Liidu õigusraamistikust ning PRIA on omakorda maa kasutusõiguse kontrollisüsteemi kavandamisel ja rakendamisel lähtunud nii Euroopa Liidu õigusraamistikust, Euroopa Komisjoni juhistest kui ka Eesti ÜPP strateegiakavas kokku lepitud nõuetest.

Mis puudutab toetuste kontrollidega seonduvat reguleerimist, siis põhialused on sätestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 2021/2116 II peatükis, mis käsitleb ühtset haldus- ja kontrollisüsteemi tervikuna. Artikli 72 kohaselt peavad liikmesriigid looma karistuste- ja kontrollisüsteemi vastavalt sama määruse artikli 66 lõike 1 punkti e kohaselt. Lisaks täiendavad seda Komisjoni delegeeritud määrus (EL) nr 2022/1172 ning Komisjoni rakendusmäärus (EL) nr 2022/1173, milles on ette nähtud ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi kohaldamise detailsemad eeskirjad.

Kontrollide läbiviimise eesmärk on olnud tagada toetuste õiguspärane maksmine kõigile toetuse saamise tingimustele vastavatele taotlejatele. Seejuures lähtub PRIA põhimõttest, et kontrollid peavad olema proportsionaalsed ning põhjustama taotlejale võimalikult väikese halduskoormuse. EL õigus eeldab riskipõhist kontrollisüsteemi, mida tuleb kohandada vastavalt tuvastatud riskidele, auditite tähelepanekutele, kontrollitulemustele ning Euroopa Komisjonile esitatavate aruannete ja veamäärade analüüsile. Liikmesriikide makseasutustelt oodatakse pidevat kontrollisüsteemide hindamist ja vajaduse korral nende ajakohastamist. Seega tuleb arvestada, et tõhus kontrollisüsteem ei saa olla aastast aastasse muutumatu.

Oluline on rõhutada, et kontrollide tugevdamine ei tohi põhjustada põllumajandustootjatele põhjendamatu halduskoormuse tõusu. Kontrollide kavandamisel tuleb lähtuda põhimõttest, et kontroll peab olema põhjendatud, riskipõhine ja proportsionaalne ning koormama taotlejat võimalikult vähe. Seetõttu kasutatakse esmalt olemasolevaid andmekogusid, registrite riskasutust ja riskianalüüsi ning taotlejalt küsitakse täiendavaid dokumente või selgitusi üksnes juhul, kui olemasolevad andmed ei võimalda nõude täitmist piisava kindlusega hinnata. Eesmärk on tagada

ühelt poolt Euroopa Liidu ja Eesti õigusaktidest tulenevate nõuete täitmine ning toetuste õiguspärane maksmine, kuid teiselt poolt hoida toetuse taotleja jaoks menetlus võimalikult lihtne, arusaadav ja vähese halduskoormusega.

Järgnevalt esitame Teie poolt tõstatatud küsimustele vastused, mis on koostatud PRIA-lt saadud sisendi põhjal. Märgime, et kuna toetuste kontrollide läbiviimine on pooleli, selgub lõplik statistika pärast kontrollide lõpetamist. Kõiki küsitud statistilisi andmeid, eelkõige mis puudutab maakondade kaupa info esitamist, ei olnud PRIAl võimalik esitada vastamiseks ettenähtud piiratud ajaraami tõttu.

1. Kui paljudelt põllumajandustoetuste taotlejatelt on PRIA 2026. aastal kirjaliku küsimuse esitamise kuupäeva seisuga nõudnud täiendavaid tõendeid põllumajandusmaa kasutusõiguse kohta? Palun esitada andmed maakondade kaupa, lähtudes kontrollitud põllumajandusmaa asukohast, ning võimalusel eraldi taotlejate arvu, kontrollitud põldude või maatükkide arvu ja kontrolliga hõlmatud hektarite arvu kohta.

2026. aastal taotles pindalapõhiseid toetusi kokku 12 108 taotlejat, kellest on erinevate kohapealsete kontrollide valimitega hõlmatud kokku 788 unikaalset taotlejat. Seega on maa kasutusõiguse kontrolli hõlmatud 6,5% taotlejatest.

14.09.2026 seisuga on kontrollid läbi viidud 473 taotleja juures, see hõlmas 1498 põldu ja 10 400 hektarit.

Administratiivse kontrolli käigus on veel välja saadetud (18.06.2026) topelttaotlemiste teatised, kus muuhulgas küsiti tõendust maakasutusõiguse kohta. Nende teatiste info on maakondade kaupa olemas:

Maakond	Taotlejaid	Põlde	Põldude pindala kokku (ha). Ei pruugi olla kogu pinna ulatuses topelt taotletud, sest kõik põllud ei kattu 100 % teise taotleja põlluga.
Harjumaa	43	75	511,7
Hiiumaa	3	4	47,94
Ida-Virumaa	8	11	37,91
Jõgevamaa	18	23	157,4
Järvamaa	24	32	220,11
Läänemaa	12	26	299,07
Lääne-Virumaa	32	62	456,28
Põlvamaa	23	38	229,6
Pärnumaa	32	62	361,37
Raplamaa	28	42	203,27
Saaremaa	60	94	297,96
Tartumaa	18	37	156,07
Valgamaa	13	19	95,67
Viljandimaa	26	45	418,1
Võrumaa	23	36	118,44
KOKKU	363	606	3610,89

2. Palun jaotada eelmises küsimuses nimetatud juhtumid kontrolli põhjuse järgi vähemalt järgmistesse rühmadesse:

- samale maale on toetust taotlenud mitu isikut;
- maaomanik või muu isik on esitanud kaebuse või teate;
- PRIA või muu registri andmetes on tuvastatud vastuolu;
- taotleja on sattunud juhuvalimisse;
- taotleja on sattunud riskipõhisesse valimisse;
- muu alus.

Palun näidata iga rühma kohta taotlejate arv ja võimalusel kontrollitud hektarite arv maakondade kaupa.

Juhtumid, mis on 2026. aastal tuvastatud, kui toetust on taotletud pinnale, mis ei ole kantud põllumassiivide registrisse:

Maakond	Taotlejaid	Põlde	Põldude pindala kokku (ha)
Harjumaa	3	19	20,86
Hiiumaa	0	0	0
Ida-Virumaa	0	0	0
Jõgevamaa	4	6	28,16
Järvamaa	0	0	0
Läänemaa	0	0	0
Lääne-Virumaa	0	0	0
Põlvamaa	0	0	0
Pärnumaa	0	0	0
Raplamaa	0	0	0
Saaremaa	0	0	0
Tartumaa	1	1	7,1
Valgamaa	0	0	0
Viljandimaa	2	2	12,79
Võrumaa	1	2	0,88
KOKKU	11	30	69,79

Juhu- ja riskivalimisse on hõlmatud kokku 788 taotlejat. Riigimaade kasutusõiguse ja eraomandis oleva maa omandis olemise kontrollid teostatakse registrite andmete alusel administratiivsete kontrollidena PRIA poolt.

2026. aastal on esitatud 30 maakasutusõigusega seotud vihjet (maaomanik või muu isik on esitanud kaebuse või teate), mis on hetkel menetluses ning maakondade lõikes statistika puudub. Andmed mitme isiku poolt samale maale esitatud toetustaotluste kohta on toodud esimese küsimuse vastuses.

3. Millisel õiguslikul alusel ning millise metoodika järgi moodustatakse maa kasutusõiguse kontrollimise valim? Kui suur osa 2026. aasta maa kasutusõiguse kontrollidest on olnud juhuvalimil põhinevad ja kui suur osa riskipõhised? Millised on riskipõhisesse kontrolli valimise kriteeriumid?

Ühise põllumajanduspoliitika tulemuspõhise rakendamismudeli kohaselt vastutab liikmesriik haldus- ja kontrollisüsteemi kujundamise eest viisil, mis tagab toetuse saamise nõuete täitmise kontrolli ning arvestab liikmesriigi põllumajandusstruktuuri, kohalikke olusid ja tuvastatud riske.

Euroopa Liidu õigusaktid sätestavad poliitika üldeesmärgid, sekkumisviisid ja põhinõuded, kuid kontrolliraamistiku täpsem ülesehitus on liikmesriigi pädevuses.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 2. detsembri 2021. aasta määruse (EL) 2021/2116 artikli 59 lõike 2 kohaselt loovad liikmesriigid tõhusad juhtimis- ja kontrollisüsteemid, et tagada kooskõla liidu sekkumisi reguleerivate õigusnormidega. Sama määruse artikli 60 kohaselt peab juhtimis- ja kontrollisüsteem sisaldama süsteemseid kontrolle, mis hõlmavad muu hulgas valdkondi, kus vearisk on kõige suurem. Liikmesriigid peavad tagama, et kontrolle tehakse tasemel, mis on vajalik liidu finantshuvidele avalduvate riskide tõhusaks juhtimiseks. Kontrollivalim võib asjakohasel juhul koosneda juhuvalimist ja riskipõhisest valimist.

Euroopa Komisjoni Põllumajanduse ja maaelu arengu peadirektoraadi maa kasutusõiguse kontrollimise juhiste (AGRI.B.1/JT/RD D(2026) 6034819) kohaselt peab liikmesriigi kontrollisüsteem hõlmama kõiki siseriikliku õiguse alusel tunnustatud maa kasutusõiguse liike, sealhulgas omandiõigust, rendisuhet, suulist kokkulepet ja muud õiguspärast kasutusõigust. Kontrollimehhanism peab olema tõhus ning suunatud pettuste ja eeskirjade eiramise ennetamisele ja tuvastamisele. Seetõttu ei piirdu maa kasutusõiguse kontroll üksnes topelttaotluste või esitatud vihjetega, vaid hõlmab ka valimipõhiseid kontrolle.

Euroopa Liidu õigusaktidega ei ole maa kasutusõiguse kontrollimiseks ette nähtud eraldi kindlat kontrollimäära. Kontrollide ulatus ja valimi moodustamise viis määratakse kindlaks riskide, sekkumiste eripära ning juhtimis- ja kontrollisüsteemi eesmärkide alusel. PRIA moodustab kohapealsete kontrollide valimid sekkumiste kaupa. Nende kontrollide raames kontrollitakse kõiki asjakohaseid toetusõiguslikkuse nõudeid, sealhulgas maa kasutamise õigusliku aluse olemasolu. Valimi moodustamisel võetakse arvesse nii sekkumispõhiseid kui ka üldisi riske, mis moodustavad riskikogumi. Lisaks sekkumispõhistele kohapealsete kontrollide valimitele kontrollib PRIA toetuse taotlemise nõudeid ka pinnaseire kvaliteedikontrolli valimi raames. Kvaliteedikontrolli valimi suuruse ja põldude loetelu määrab Euroopa Komisjon.

Lisaks moodustab PRIA eraldiseisva riskipõhise valimi maa kasutusõiguse kontrollimiseks. Maa kasutusõigusega seotud riskitegurid on näiteks: ükski põld ega ala ei ole omandis; suuline rendileping; toetust on taotletud pinnale, mis ei ole kantud põllumassiviide või pärandniitude registrisse; uus massiiv; taotletud on suuremale pinnale, kui registrisse kantud pind; eelmisel aastal puudus maa kasutamiseks õiguslik alus.

4. Kui paljudel juhtudel on PRIA 2026. aastal nõudnud taotlejalt konkreetselt kirjaliku rendi- või muu maakasutuslepingu esitamist? Palun esitada andmed maakondade kaupa. Kui taotlejal oli maaomanikuga kehtiv suuline kokkulepe, kas ja kuidas teavitati teda võimalusest tõendada kasutusõigust maaomaniku kinnituse või muu tõendiga?

Küsimusele, kui paljudel juhtudel on PRIA 2026. aastal nõudnud taotlejalt konkreetse kirjaliku rendi- või muu maakasutuslepingu esitamist, hetkel vastata ei ole võimalik, sest nõutavate andmete väljavõtmine vajab PRIA poolt täiendavat analüüsi. Vastavalt esimeses küsimuses esitatud vastusele, on pindalapõhiste toetuste taotluste osas hõlmatud erinevate kohapealsete kontrollide valimitega kokku 788 unikaalset taotlejat, millest võib eeldada, et enamustel juhtudel on taotleja pidanud esitama andmeid maa kasutusõiguse tõendamiseks. Nende maade osas ei küsita lisaandmeid, mida on võimalik kontrollide erinevatest registrites (nt omandis olevad maad).

Taotlejaid informeeritakse vajadusest maakasutusõigust tõendada "Abiks taotlejale" juhises, täpsemalt punktis 2.2.4 (<https://www.pria.ee/sites/default/files/2026-06/otsetoetuste-at-2026.pdf>). Samuti selgitatakse antud teemat toetuste infopäevadel, PRIA koduleheküljelt leitavatest

infomaterjalides ning kindlasti toetuse menetleja tööjuhisest lähtuvalt kontrollist teavitamisel. Tõendamise kohustus kehtib lepingu vormist olenemata. Teavitamise käigus informeerib kontrolli teostav teenistuja taotlejat kasutusõiguse olemasolu tõendamise võimalustest.

5. Kuidas on kirjaliku lepingu nõudmine kooskõlas PRIA enda 2026. aasta avalike selgitustega, mille kohaselt võib eraomandis oleva maa rendileping olla ka suuline? Kas PRIA ametnikele on antud juhised, mille kohaselt tuleb esmalt nõuda kirjalikku lepingut, või peab ametnik igal üksikjuhul aktsepteerima ka muid õiguspäraseid kasutusõiguse tõendeid?

PRIA 2026. aasta läbiviidud kontrollid ja avalikult esitatud selgitused on omavahel kooskõlas. Maa kasutusõiguse kontrollimisel lähtutakse maakasutusõiguse kohta taotlusel esitatud kasutusõiguse andmetest. Vastavalt taotlusel esitatud kasutusõiguse andmetele kasutatakse selle tõendamiseks erinevaid võimalusi, mis lähtuvad põhimõttest, et need oleksid taotlejale võimalikult vähe halduskoormavad, kuid samal ajal tagaks kontrollitulemuste usaldusväärsuse.

6. Kui mitmel juhul on aastatel 2023, 2024, 2025 ja 2026 PRIA kontrollinud maa kasutusõigust ning kui mitmel juhul on selleks nõutud rendi- või muid maakasutuslepinguid? Palun esitada aastate võrdlus ning võimaluse korral andmed maakondade kaupa. Millest tuleneb maa kasutusõiguse kontrollimisega seotud pöördumiste ja küsimuste sagenemine 2026. aastal, millele PRIA on ka ise oma avalikus teavituses viidanud?

Pindalapõhiste toetuste kontrollivalimiga hõlmatud taotlejate, põldude ja hektarite arv 2023, 2024, 2025 ja 2026:

Taotlemise aasta	Taotlejate arv	Põldude arv	Hektartite arv
2023	834	3 882	19 923
2024	627	4 344	19 215
2025	862	4 255	27 285
2026	788	6 543	61 244

2023. aasta topelttaotlemistega seotud järelepärimised, milles küsiti muu hulgas maa kasutusõiguse tõendamist:

Maakond	Taotlejaid	Põlde	Põldude pindala kokku (ha). Ei pruugi olla kogu pinna ulatuses topelt taotletud, sest kõik põllud ei kattu 100 % teise taotleja põlluga.
Harjumaa	27	63	290,77
Hiiumaa	3	6	17,95
Ida-Virumaa	3	5	17,34
Jõgevamaa	2	2	9,19
Järvamaa	2	8	9,83
Läänemaa	0	0	0
Lääne-Virumaa	6	12	27,09
Põlvamaa	2	8	37,71
Pärnumaa	0	0	0
Raplamaa	4	18	30,5
Saaremaa	13	24	43,16
Tartumaa	6	11	39,01
Valgamaa	9	12	38,72

Viljandimaa	19	38	156,24
Võrumaa	15	31	77,3
KOKKU	111	238	794,81

2024. aasta topelttaotlemistega seotud järelepärimised, milles küsiti mh kasutusõiguse tõendamist:

Maakond	Taotlejaid	Põlde	Põldude pindala kokku (ha). Ei pruugi olla kogu pinna ulatuses topelt taotletud, sest kõik põllud ei kattu 100 % teise taotleja põlluga.
Harjumaa	23	48	296,06
Hiiumaa	0	0	0
Ida-Virumaa	0	0	0
Jõgevamaa	3	5	36,34
Järvamaa	5	6	68,61
Läänemaa	1	8	44,62
Lääne-Virumaa	5	9	28,57
Põlvamaa	9	19	103,16
Pärnumaa	2	3	7,3
Raplamaa	2	2	7,2
Saaremaa	10	34	112,97
Tartumaa	5	6	31,15
Valgamaa	6	9	33,57
Viljandimaa	11	36	198,44
Võrumaa	14	29	59,24
KOKKU	96	214	1027,23

05.09.2025 saadetud topelttaotlemise teatised, milles mh küsiti kasutusõiguse tõendamist:

Maakond	Taotlejaid	Põlde	Põldude pindala kokku (ha). Ei pruugi olla kogu pinna ulatuses topelt taotletud, sest kõik põllud ei kattu 100 % teise taotleja põlluga.
Harjumaa	19	38	220,53
Hiiumaa	4	7	13,19
Ida-Virumaa	8	8	89,04
Jõgevamaa	11	13	77,35
Järvamaa	4	6	42,24
Läänemaa	3	5	34,66
Lääne-Virumaa	13	18	119,96
Põlvamaa	7	8	46,25
Pärnumaa	20	49	393,37
Raplamaa	16	21	172,33
Saaremaa	21	50	265,5
Tartumaa	19	37	227,72
Valgamaa	9	18	83,72
Viljandimaa	9	28	236,87
Võrumaa	8	13	42,6
KOKKU	171	319	2065,33

2023. aastal tuvastatud juhtumid, kui toetust on taotletud pinnale, mis ei ole kantud põllumassiivide registrisse:

Maakond	Taotlejaid	Põlde	Põldude pindala kokku (ha)
Harjumaa	0	0	0
Hiiumaa	0	0	0
Ida-Virumaa	0	0	0
Jõgevamaa	0	0	0
Järvamaa	0	0	0
Läänemaa	1	1	2,07
Lääne-Virumaa	1	4	28,37
Põlvamaa	0	0	0
Pärnumaa	0	0	0
Raplamaa	0	0	0
Saaremaa	0	0	0
Tartumaa	1	3	2,39
Valgamaa	0	0	0
Viljandimaa	0	0	0
Võrumaa	0	0	0
KOKKU	3	8	32,83

2024. aastal tuvastatud juhtumid, kui toetust on taotletud pinnale, mis ei ole kantud põllumassiivide registrisse:

Maakond	Taotlejaid	Põlde	Põldude pindala kokku (ha)
Harjumaa	1	1	2,61
Hiiumaa	0	0	0
Ida-Virumaa	0	0	0
Jõgevamaa	0	0	0
Järvamaa	2	2	6,85
Läänemaa	0	0	0
Lääne-Virumaa	0	0	0
Põlvamaa	1	1	35,09
Pärnumaa	1	1	7,29
Raplamaa	0	0	0

Saaremaa	1	5	38,2
Tartumaa	1	1	1,46
Valgamaa	0	0	0
Viljandimaa	0	0	0
Võrumaa	1	1	1,57
KOKKU	8	12	93,07

2025. aastal tuvastatud juhtumid, kui toetust on taotletud pinnale, mis ei ole kantud põllumassiivide registrisse:

Maakond	Taotlejaid	Põlde	Põldude pindala kokku (ha)
Harjumaa	2	3	21,93
Hiiumaa	0	0	0
Ida-Virumaa	1	2	4,74
Jõgevamaa	2	6	14,35
Järvamaa	3	4	7,25
Läänemaa	1	1	10,92
Lääne-Virumaa	0	0	0
Põlvamaa	0	0	0
Pärnumaa	0	0	0
Raplamaa	0	0	0
Saaremaa	1	1	0,35
Tartumaa	2	3	35,28
Valgamaa	3	4	1,84
Viljandimaa	1	2	11,06
Võrumaa	1	1	1,48
KOKKU	17	27	109,2

PRIAle esitatud maa kasutusõigusega seotud vihjed taotlejate kohta:

Aasta	Taotlejaid
2023	40
2024	37
2025	28
2026	30

Teostatud riigimaade kasutusõiguse kontroll 2023, 2024 ja 2025:

Aasta	Taotlejad	Põlde	Pindala kokku (ha) ehk katastrite ja taotletud põldude ühisosad
2023	388	620	1017,55
2024	475	771	1723,55
2025	178	386	1731,56

7. Palun nimetada täpselt õigusnormid – seaduse, määruse ja vajaduse korral Euroopa Liidu õigusakti sätted –, millele tuginedes on PRIA-l õigus nõuda:

a) maa kasutusõiguse tõendamist;

b) kirjaliku rendilepingu esitamist olukorras, kus eraõiguslik rendileping võib kehtivalt olla sõlmitud suuliselt;

c) pangakonto väljavõtte esitamist maa kasutusõiguse või pindalatoetuse nõuete kontrollimiseks.

Palun selgitada iga nimetatud õigusnormi puhul ka seda, millise konkreetse asjaolu tõendamiseks seda rakendatakse.

Sissejuhatavas osas on esitatud kokkuvõtlik ülevaade asjaomaste Euroopa Liidu õigusnormide kohta. ELÜPS § 8 lõigete 1 ja 3 ning HMS § 38 lõigete 1–3 kohaselt on PRIA-l õigus toetuse saamise nõuete täitmise kontrollimiseks nõuda taotlejalt asja lahendamiseks oluliste andmete ja tõendite, sealhulgas maakasutusõigust tõendava rendilepingu esitamist. Kõigis pindalapõhiste toetuste andmist reguleerivates määrustes on ette nähtud asjaomased sätted taotleja ja toetatava tegevuse nõuetele vastavuse kontrollimiseks. Näiteks otsetoetuste andmist reguleeriva maaeluministri 21.12.2022 määruse nr 71 § 14 lõike 1 kohaselt kontrollib PRIA taotluses esitatud andmete õigsust ning taotleja ja toetatava tegevuse vastavust toetuse saamise nõuetele. Eelnimetatud sätetest tuleneb PRIA õigus nõuda kontrollimiseks vajalike tõendite esitamist.

HMS § 38 lõike 3 kohaselt on menetlusosaline kohustatud haldusorganile esitama ja teatavaks tegema talle teada olevad menetluses tähtsust omavad asjaolud ja tõendid. Seetõttu peab taotleja esitama suulise kokkuleppe kohta vähemalt sellised andmed või tõendid, mis võimaldavad PRIA-l kontrollida, kas taotlejal oli asjakohasel ajal õigus vaidlusalust maad kasutada.

Suulise rendilepingu olemasolu võib tõendada maaomaniku suuline või kirjalik kinnitus, rendimaksete tegemist tõendavate dokumentidega, muud dokumendid või asjaolud, millest on võimalik järeldada, et maaomanik on andnud taotlejale õiguse maad kasutada.

PRIA-lt saadud info kohaselt ei kontrolli PRIA maa kasutusõiguse olemasolu taotleja pangakonto väljavõtte alusel. Kui suulise rendilepingu olemasolu tõendamiseks esitatakse rendimaksete tegemist kinnitav tõend, piisab selleks konkreetse makse maksekorraldusest. Kui taotleja esitab kontrollitava asjaolu kohta muu piisava ja usaldusväärse tõendi, mille alusel on võimalik maa kasutusõiguse olemasolu tuvastada, ei ole alust käsitada tema tegevust kontrollile kaasaaitamise kohustuse rikkumisena. Sellisel juhul ei ole ka alust üksnes sellel põhjusel toetuse maksimisest keelduda ega toetust vähendada.

Teistsugune on olukord juhul, kui taotleja ei esita ega tee teatavaks menetluses tähtsust omavaid asjaolusid ja tõendeid sellises ulatuses, et PRIA-l oleks võimalik toetuse saamise nõuete täitmist kontrollida. Otsetoetuste puhul näeb ELÜPS § 16 lõike 8 punkt 2 ette taotluse rahuldamata jätmise, kui taotleja ei esita ega tee teatavaks menetluses tähtsust omavaid asjaolusid ja tõendeid või takistab kohapealse kontrolli tegemist. Maaelu arengu toetuste puhul tuleneb vastav alus ELÜPS § 28 lõike 3 punktist 2.

8. Kui paljudelt pindala- või maa kasutusõigusega seotud toetuste taotlejatelt on PRIA 2026. aastal nõudnud pangakonto väljavõtet? Palun esitada andmed maakondade kaupa ning eristada juhtumid, kus nõuti:

- a) konkreetset makset tõendavat väljavõtet või maksekorraldust;**
- b) piiratud ajavahemiku konto väljavõtet;**
- c) täielikku või filtreerimata pangakonto väljavõtet.**

Palun märkida ka, millise ajavahemiku kohta on konto väljavõtteid tüüpiliselt nõutud.

9. Millist asjaolu peab pangakonto väljavõte maa kasutusõiguse kontrollimisel tõendama? Kui eesmärk on näiteks kontrollida renditasu maksmist, siis miks ei piisa konkreetse rendimakse maksekorraldusest, väljavõtte vastavast reast, maaomaniku kinnitusest või muust sama asjaolu tõendavast dokumendist?

10. Millistel juhtudel peab PRIA põhjendatuks täieliku või filtreerimata pangakonto väljavõtte nõudmist? Kuidas hinnatakse enne sellise nõude esitamist selle vajalikkust ja proportsionaalsust ning kas taotlejal on õigus kontrolli eesmärgiga mitteseotud tehingud ja andmed konto väljavõttelt kinni katta?

11. Kuidas on pangakonto väljavõtete kogumisel tagatud isikuandmete kaitse üldmäärusest tulenev andmete minimaalsuse põhimõte? Kui kaua selliseid väljavõtteid PRIA säilitab, kellel on neile juurdepääs ning kuidas tagatakse, et kontrolli eesmärgiga mitteseotud andmeid ei kasutata muul eesmärgil?

13. Kui põllumajandustootja ei soovi esitada PRIA-le kogu pangakonto väljavõtet, kuid esitab kontrollitava asjaolu kohta konkreetse ja piisava alternatiivse tõendi, kas PRIA käsitab seda kontrollile kaasaaitamise kohustuse rikkumisena? Kas sellisel juhul võib toetuse maksmisest keelduda või toetust vähendada ning millisele õigusnormile selline otsus tugineks?

Küsimustele 8-11 ja 13 anname ühise vastuse.

Meile teadaolevalt ei ole PRIA taotlejatelt maa kasutusõiguse kontrollides täielikku või filtreerimata pangakonto väljavõtet nõudnud. Eraomandis oleva maa kasutusõiguse tõendamiseks on piisav nii kirjalik kui suuline rendileping. Suulist rendilepingut tõendab nii maaomaniku kirjalik kui suuline kinnitus ning ka muud usaldusväärsed tõendid (näiteks varasemad rendimaksed, pooltevaheline kirjavahetus). Üheks suulise rendilepingu tõendamise võimaluseks võib taotleja esitada näiteks ka rendimaksete tegemist tõendavad dokumendid.

Maa kasutusõiguse tõendamiseks esitatud piisavate tõendite olemasolul ei ole PRIA-l alust vähendada toetussummat või toetuse maksmisest keelduda.

Kui Teil on konkreetseid näiteid pangakonto väljavõtte küsimise kohta, siis palume need PRIA-le edastada ning sellisel juhul on võimalik juhtumipõhiselt konkreetne situatsioon üle vaadata ja anda PRIA poolsed selgitused.

12. Kas PRIA-l on 2026. aasta maa kasutusõiguse kontrollide kohta olemas sisemine juhend, kontrollimetoodika, tööjuhised või muu dokument, milles on sätestatud:

- kontrollitavate taotlejate valimise alused;**
- nõutavate dokumentide loetelu;**
- kirjaliku ja suulise rendilepingu tõendamise kord;**
- pangakonto väljavõtete nõudmise tingimused;**
- ametniku kaalutlusõiguse ja proportsionaalsuse hindamise põhimõtted?**

Kui selline dokument on olemas, palun märkida, millal ja kelle poolt see kinnitati ning kas Regionaal- ja Põllumajandusministeerium on hinnanud selle vastavust seadustele ja Riigikohtu praktikale. Palun võimalusel lisada vastusele nimetatud juhend või selle avalik osa.

PRIA on olemas juhendid maa kasutusõiguse kontrollide läbiviimiseks. Juhendmaterjalid on leitavad PRIA avalikust dokumendiregistrist: "Pindala- ja maaelu arengu loomapõhiste toetuste menetlemise protseduur"; "Pindalatoetuste kohapealse kontrolli protseduur"; "Pindala- ja loomapõhiste toetuste kunstlike tingimuste kontrollimise protseduur". Juhime tähelepanu, et PRIA on avaldanud ka oma kodulehel info maa kasutusõiguse tõendamise võimalustest, millega saate tutvuda siin.

14. Kas peate praegust PRIA praktikat maa kasutusõigust tõendavate dokumentide ja pangakonto väljavõtete küsimisel piisavalt selgeks, ühetaoliseks ja proportsionaalseks? Kas peate vajalikuks anda PRIA-le täiendavad juhised, et põllumajandustootjatelt nõutaks üksnes konkreetse kontrolli eesmärgi saavutamiseks vajalikke dokumente ning et taotlejale selgitataks iga nõude puhul selle õiguslikku alust, eesmärki ja võimalikke vähem koormavaid tõendamisviise?

Nõuete kontrollimisel saab faktiliste asjaolude hindamine kuuluda üksnes taotlust menetlevale asutusele, sest üksikjuhtumi lahendamise jaoks vajalike faktiliste asjaolude ja asjaomaste tõendite kohta on ülevaade just sellel asutusel. PRIA peab seejuures toimima kooskõlas kõigi asjaomaste õigusaktide nõuetega, sh Euroopa Liidu tasandil ette nähtud reeglitega ning konkreetse nõude kontrollimisel lähtuma kontrolli läbiviimise eesmärgist, õiguslikest alustest ning nõudma üksnes neid dokumente, mis on vajalikud asjaomase nõude täitmise tõendamiseks, kasutades selleks kõige vähem koormavaid tõendamisviise. Meile teadaolevalt ei nõua PRIA maakasutusõiguse tõendamiseks pangakonto väljavõtete esitamist (vt vastuseid 8–13). Sellegipoolest juhime tähelepanu asjaolule, et kõiki juhtumeid ei ole võimalik alati menetleda ühesuguselt ning üksikjuhtumite lahendamiseks võib teatud juhtudel osutuda vajalikuks kasutada erinevaid tõendamisviise.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Hendrik Johannes Terras

Regionaal- ja põllumajandusminister

Teadmiseks: Riigikantselei, PRIA

Veronika Vallner-Kranich

520 5796 veronika.vallner-kranich@agri.ee